

fol. 128'; 2) *Vatican. Christinae* 979 saec. XI—XII. *E codice 2 canones cum Seligenstadensibus coniunctos dedit Hartzheim 'Concilia Germaniae' III, 57 (= Mansi XIX, 399) et Bresslau 'Jahrbücher Konrads II.' II, 529. Codicem 1 iam olim excussit b. m. Bethmann 'Archiv' VIII, 412. Sententiam seu canonem primum, quem novissimus editor huc*
 5 *pertinere arbitratus est (Altare qui emit et vendit anathema sit), minime huc pertinere, sed canonibus Seligenstadensibus ab homine male feriato appositum esse, e codicibus 1 et 3 huius concilii docemur. De canone concilii Triburiensis ad ieiunium quatuor temporum spectante referunt Gesta episcoporum Cameracensium l. III, c. 51, SS. VII, 485.*
(P. deest.)

10 Capitula ex concilio Triburiensi.

1. Bannitum^a ieiunium trium dierum in^b III. ebdomada post pascha. Ieiunia quatuor temporum numquam prius celebrentur, quam officia a sancto Gregorio ad locum pertinentia ordinata inveniuntur.

2. Unusquisque parrochianum suum, si ad synodum suam venire et ad inter-
 15 rogata rationabiliter respondere recusat vel banno suo obedire repugnat, in generali concilio presidente archiepiscopo, ipse episcopus suus, sicut deberet in synodo sua, banno eum constringat et causam suam potenter et synodaliter discutiat.

3. Missa sancti Udalrici confessoris sollempniter celebretur.

4. Crisma, baptisterium vel sepulturam quicumque sacerdos vendiderit, anathema sit.

20 5. Altare episcopus vel archidiaconus si pro munere vendiderit, et clericus qui munera obtulerit, cum Symone heretico uterque anathema sit.

6. Quod omnes Sclavi decimas dent, sicut ceteri christiani et ad hoc banno constringantur. Si vero propter huiusmodi constrictum domnum suum deseruerit, nemo illum suscipiat; immo omnium bonorum suorum prior domnus potestatem habeat.

25 7. Clericus, qui oblationibus agrorum pro fidelibus defunctis datis^c liberos homines facit investiri, ut sic alienentur^d ab altari, anathema sit.

8. Raptores et fures si in rapto ipso comprehendantur vel publice rei esse convincantur, sub anathemate sint, et quicumque eos quacumque poena affecerint vel certe occiderint, nullius iudicio subiaceant.

30 45. EDICTUM
 DE BENEFICIIS REGNI ITALICI.

1037. Mai 28.

Edictum celeberrimum in Librum Papiensem et a Cuiacio etiam in Libros Feudorum (l. V, tit. 1) receptum¹ edimus praecipua ope C apographi coaevi, quod authenticum imi-
 35 *tatur, illigati codici Sicardiano, qui olim fuit viri cl. Robolotti, iam vero asservatur in bibliotheca regiminis Cremonensi (biblioteca governativa) p. 229 (potius 231); contulit vir cl. Holder-Egger. Quam chartam e cancellaria imperatoria non emanasse, sed potius auto-*

44. a) Bannitum — pascha rubrum in 1. b) III. 1. c) deest 1. d) alienantur 1.

1) *Viro cl. Karolo Lehmann teste legitur in Librorum Feudorum codicibus Bernensi, Sangallensi,*
 40 *Monasteriensi, duobus Mettensibus.*

graphi exemplar esse, iam vir cl. Bresslau comprobavit¹. Diversa est M 'pervetusta membrana in archivo capituli canonicorum Cremonensium', ex qua edictum edidit Muratori 'Antiquitates Italicae' I, 609 (II, 287 ed. Aretinae). Praeterea adhibuimus codices Libri Papiensis 4—9 secundum editionem Boretii (LL. IV, 583) et K codicem Casinensem 328 saec. XI. ex.², quem Pertzius excussit. Editio quam a. 1749 ex 'apographo Cremonense' paravit Zacharia 'Cremonensium episcoporum series' p. 101 e codice C seu eius exemplo derivata esse videtur. — Stumpf, Reg. 2092. (P. 39.)

(C.) ¶ In nomine sancte^a et individue Trinitatis. Chuonradus^b gratia Dei^c Romanorum imperator augustus. ¶ (1) Omnibus sancte Dei ecclesie fidelibus et nostris^d tam presentibus ¶ quam et futuris^e notum esse volumus, quod nos ad reconciliandos animos seniorum et militum, ut adinvicem semper^f inveniantur concordēs et ut fideliter et perseveranter nobis et suis senioribus serviant devote, precipimus et firmiter statuimus: ut nullus miles episcoporum, abbatum, abbatissarum aut marchionum vel comitum vel omnium^g, qui beneficium de nostris publicis bonis aut de ecclesiarum prediis tenet^h nunc aut tenuerit vel hactenus iniuste perdiditⁱ, tam de^k nostris maioribus valvasoribus^l quam^m etⁿ eorum militibus, sine certa et convicta culpa suum beneficium perdat, nisi secundum constitutionem^o antecessorum^p nostrorum^q et iudicium^r parium suorum. (2) Si^s contentio emerit^t inter seniores et milites^u, quamvis pares adiudicaverint, illum suo beneficio carere debere, et si ille dixerit, hoc iniuste vel odio factum esse, ipse suum beneficium teneat, donec senior et ille quem culpatur^v cum paribus suis ante nostram presentiam^w veniant, et ibi causa iuste finiatur^x. Si autem pares^y culpatur in iudicio senioribus^z defecerint^a, ille qui culpatur suum beneficium teneat, donec ipse cum suo seniore et paribus^b ante nostram presentiam veniant. Senior autem^c aut miles qui culpatur, qui ad nos venire decreverit, sex ebdomadas^d ante quam iter incipiat, ei cum quo litigatur^e innotescat^f. Hoc autem de maioribus valvasoribus observetur^g. (3) De minoribus vero in regno aut ante seniores aut ante nostrum missum eorum causa finiatur. (4) Precipimus^h etiam, utⁱ cum aliquis miles sive de maioribus sive de minoribus de hoc seculo migraverit, filius eius beneficium habeat^k. Si vero filium^l non habuerit et abiaticum^{m.3} ex masculino filio reliqueritⁿ, pari modo beneficium habeat^o, servato usu maiorum valvasorum in dandis equis et armis suis senioribus. Si forte abiaticum^p ex filio non reliquerit et fratrem legitimum ex parte patris habuerit, si^q senioreni offensum habuit et sibi vult satisfacere et miles

45. a) domini K. 7—9. b) Conr. 4—9. c) Dei gr. K. 4—9; loco gratia Dei M: gloriosissimus. d) fidel. nostrisque M; nostrisque fidelibus K. 4—9. e) presentibus scilicet et futuris M. K. f) deest M. g) vel omnium des. 5. 9. h) nunc ten. K. 4—9; tenent — tenerint 5. 6. i) perdidit K. 8. 9; 35 perdidit 5. k) d eadem manu post suppl. C. l) uasuasor. C semper; walvasor. M. m) quamque 5. 9. n) deest 4—9. o) consuetudinem K. 4—9. p) ante cessorum C. q) suorum 5. r) iudicium M. s) Et si K. 4—9. t) fuerit M. u) senioreni et militem K. 6—9. v) qui culpatur 5; qui culpatur 6. w) pres. nostram M. K. 4—9. x) terminetur 4—9. y) eius add. 4. 6—9. z) seniorum 4; deest 5. a) defuerint 4. 6. b) haec ultima vox cod. 5. c) vero K. 4. 6—9. 40 d) hebd. M. K. 4. 6—9. e) litigat² C; litigat K. 4. 6—9; litigaverit M. f) in macula obrutum certe legi nequit C. g) teneatur 4. h) in cod. 6 hoc loco novae legis initium. i) deest 4. 6—9. k) filios e. b. tenere K. 4. 6—9. l) filios K. 4. 6—9. m) abiaticos K. 4. 8. 9; abia.: : ticū, una vel duabus litteris erasis C. n) reliquit C. o) habeant K. 4. 6—9. p) abia: ticum, una littera crasa, prius abiaticum C. q) et K. 4. 6—9. 45

1) 'Jahrbücher Konrads II.' II, 244 not. 2. Sigillum nunquam aderat; monogramma mirum in modum lineam recognitionis dividit et ductu imperatoris caret; linea recognitionis litteris minutis exarata est. Chrismon est Chi-Rho. 2) De quo v. LL. IV, p. C et 638. 3) Glossa codicis Casinensis: id est nepotes.

segue 11

eius effici, beneficium quod patris sui^r fuit habeat^a. (5) Insuper etiam omnibus modis prohibemus, ut nullus senior de beneficio suorum militum cambium aut precariam aut libellum sine eorum consensu^t facere presumat. Illa vero bona^u, quę tenent^v proprietario iure aut per^w precepta aut^x per rectum libellum sive per precariam, nemo iniuste eos divestire^y audeat. (6) Fodrum^z de castellis^a, quod nostri antecessores^b habuerunt, habere volumus. Illud vero, quod non habuerunt, nullo modo exigimus. (7) Si quis hanc^e iussionem infregerit^d, auri libras^e centum componat, medietatem kamerę^f nostrę et medietatem illi cui dampnum illatum est^g.

¶ Signum^h domni Chuonradi serenissimi Romanorum imperatoris augusti. ¶ (M.)ⁱ
 Kadolohus^k cancellarius vice Herimanni^l archicancellarii recognovit^m.
 Datum V. Kal. Iunii, indic. V, anno dominicę incarnationis millesimo XXXVIII.
 Anno autem domni Chuonradi regis XIII, imperiiⁿ XI. Actum in obsidione Mediolani; feliciter amen.

Subm. d. uno

46. EDICTUM DE PEIERANTIBUS DUBIUM.

(1027 — 1039.)

15

Codicis bibliothecae universitatis Lipsiensis sign. Haenel 3503, qui Iuliani Epitomen Novellarum Iustinianearum litteris Langobardicis saec. X—XI. exaratam continet¹, folio 71' ultimo illatum est edictum hoc, quod et ipsum litteris Langobardicis haud distincta vocum singularum scriptura exaratum est, glossis nonnullis inter lineas positis². Membrana paginae nunc in margine abscissa est, ideoque priorum quinque linearum priores litterae perierunt. Scripturam edicti vir cl. Lamprecht, qui adiutus ab Arndtio exemplum nobiscum benevolentissime communicavit, saeculo XII. medio vindicare ausus est³. E codice integro edictum edidit Haenelius a. 1851 in periodico 'Berichte der königlich Sächsischen Gesellschaft der Wissenschaften' III, 118, compendiis scripturae servatis. Nomen legislatoris legit Chunoradi et de rege Burgundiae (951—994) cogitavit. Equidem de Chuonrado II. imperatore cogitandum esse, iamiam existimavimus. Sed cum Lamprecht et Arndt insimul nomen Chuno tertius legerint et lectiones Chunoradus et Chunoardus prorsus excluserint, de Chuonrado II. dubitari fas est. At cuinam imperatori Augusto hoc edictum Romanis iudicibus missum vindicaveris, sinon Chuonrado II, qui et iisdem iudicibus mandatum de lege Romana (supra nr. 37) dedit? Itaque si revera codex lectionem Chuno

45. r) vel fratris add. K. s) servato usu — senioribus add. et hic ed. Heroldiana, sicut supra.
 t) assensu 4. 6—9. u) deest 4. 6—9. v) tenet K. w) p eadem manu post insertum C.
 x) sive 4. 6—9. y) divestire M. K; divestire eos 4. 6—9. z) vero add. 4. 6—9. a) de castellis des. K. 4. 6—9. b) anti cessores (corr. ex cessures) C. c) nostram add. 4. 6—9. d) preterierit
 35 K. 4. 6—9. e) lib C. f) camerae M. K. 4. 6—9. g) fuerit 4. 6—9, qui male addunt: At si quis aurum non habuerit, nostra sententia feriat ut nobis placuerit. h) abhinc reliqua des. K. 4. 6—9.
 i) monogramma in C in spatio sub linea signi delineatum parte sua inferiore lineam recognitionis dividit inter voces hermanni et archicancellarii. k) sic C. M. pro Kadelohus. l) hermanni C. m) recognovi M. n) imperantis M.

40 1) Scripturae specimen v. Arndt 'Schrifttafel' 1. Heft ed. II. Tab. 78. Codicis descriptionem fusioem v. in Haenelii editione Iuliani (Lipsiae 1873) p. X—XII. Oriundus est in Italia. 2) Quas, quamvis sint prorsus inutiles, in margine exprimendas curavimus. Quarum primam et sextam et partem secundae (i. aditis) ex Haenelii editione repetivimus, cum iam legi nequeant. 3) Edicto in eadem pagina succedit notitia anni 1219, quam edidit Haenel l. c. p. XI.